

◆ Herberts Erbs

LIVĀNOS pagaidām ir četri mākslinieki, augstu vērtēti republikas Mākslinieku savienībā, kuru darbi piedzīvojuši ne vienu vien desmitu (tajā skaitā arī starptautisku) izstāžu. Trīs no viņiem — Aida Rotčenkova, Ināra Lāce, Herberts Erbs ir stikla dizaineri, ceturtā — Marija Dubiņina — grafiķe. Sakarā ar domu noorganizēt republikas Mākslas dienās Livānu eksperimentālajā māju būves kombinātā šo mākslinieku kopīgu izstādi, daži vārdi par viņiem un no viņiem pašiem.

Aida Rotčenkova atceras, ka zīmēt viņai palicis jau bērnībā. Pamudinājums nopietni pievērsties mākslai bija nodarbības Jēkabpils (tur viņa mācījās vidusskolā) pil-sētas kultūras namā izveidotajā zīmēšanas un gleznošanas studijā, ko vadīja māksliniece A. Karlsonē. Tagad Aida Rotčenkova pati vada nodarbības bērnu zīmēšanas studijā Livānos. Tad sekoja mācības Rīgas lietišķās mākslas vidusskolā stikla māksliniecišķās apdares nodaļā. Nodaļas izvēle bija nejausa. Proti, tā bija viena no nedaudzajām, kur uzņēma audzēkņus ar vidusskolas izglītību. Turpmākajā dzīvē šaubu par izvēles pareizību nav bijis. Droši vien pamatā tam ir no vecākiem mantotais zemnieciskais raksturs — iesākto nepamest un veikt pēc labākās sirdsapziņas.

Studējot T. Zaļkalna Valsts Mākslas akadēmijā, pieredzējušu pedagogu T. Graša, A. Vilberga un citu vadībā tika pamatīgi apgūti stikla māksliniecišķās apstrādes un kompozīcijas principi. Pēc ceturtā kursa Aida Rotčenkova ieradās praksē Livānu stikla fabrikā, kur tolaik par mākslinieci strādāja L. Safronova un kur jau sāka veidoties labs mākslinieku kolektīvs. Pēc akadēmijas beigšanas sekoja norikojums darbā uz Livāniem.

Vienpadsmit gadi Livānos māksliniecei bijuši radoši, darbīgi. Viņas radītie glāžu komplekti, vāzes, dekoratīvo izstrādājumu grupas augstu vērtēti atbildīgās mākslas izstādēs un starptautiskajos gadatirgos Brno, Bazelē un citur. Tomēr māksliniecei ir sāpīgi atzīt (un tam piekrit arī kolēģi), ka radošo ieceru īstenošanu ierobežo tehnoloģiskās iespējas. Turklāt — pē-

◆ Ināra Lāce

dējo vienpadsmit gadu laikā būtisku uzlabojumu nav bijis. Taču sasniegts nav maz — pagājušajā gadā Aida Rotčenkova tika uzņemta Latvijas PSR Mākslinieku savienībā.

— Mēs meklējam vienkāršāku, tīrāku, skaistāku stikla formu. Ir cilvēki, kuriem mākslas darbs šķiet vērtīgāks, ja tam vairāk vizuālu un krāsu. Tomēr galvenais virziens

◆ Aida Rotčenkova

tam, jāaug, jāattīstās, citādi spējas, talants panīkst. Pēc Liepājas lietišķās mākslas vidusskolas keramikas nodaļas beigšanas jutu, ka jāiet tālāk. Studijām izvēlējās Latvijas Valsts Mākslas akadēmiju. Kā jau tas agrā jaunībā raksturīgi, gribējās pamēģināt jaunā, nezināmā materiālā. Tādēļ mālu nomainīju pret stiklu, — par sevi stāsta Livānu stikla fabrikas galvenais mākslinieks Herberts Erbs.

◆ Marija Dubiņina

skaistums, kā atzīst tagad jau māksliniece Marija Dubiņina, vēl arvien palīdz, veidojot darbus.

1964. gadā zīmēšanā apdāvināto padsmītnieci tēvs ar motociklu aizveda uz Rīgas lietišķās mākslas vidusskolu, kur viņa sekmīgi izturēja iestājekāmes un pēc tam mācījās grāmatu iesiešanas un ādas māksliniecišķās apstrādes nodaļā.

Brīvajā laikā Marija sāka nodarboties ar grafiķu, publicējās jaunatnes žurnālā «Liesma». Tad — liktenīga iepazīšanās. Oļegs Dubiņins toreiz bija V. Surikova Krasnojarskas mākslas skolas audzēkņis. Tādēļ nav brīnums, ka Marijas Dubiņinas pirmā piedalīšanās mākslas izstādē notika Krasnojarskā 1969. gadā.

Jaunajai ģimenei Krievzemē (precīzāk Krasnojarskā, pēc tam Toljati, kur cēla autorūpniecību) pagāja desmit darba gadi. Brīžiem Marijai likās, ka tā arī neiznāks atgriezties Latvijā.

Pa Daugavu sāka nākt liellovas ar būvmateriāliem, Livānos sākās šeit neredzēta celtniecība, un Dubiņiniem atradās darbs Livānu eksperimentālajā māju būves kombinātā.

Savā darbavietā viņi atzīstami izveidojuši administratīvā korpusa interjeru. Tomēr Marijas Dubiņinas radošajā darbā vienlīdz svarīga ir un paliek grafiķa. Pedējos desmit Livānos nodzīvotajos gados ilustrētas divpadsmit izdevniecībā «Liesma» izdotās dailliteratūras grāmatas. Piemēram, brāļu Strugacku «Vabole skudru pūznī», J. Dievkociņa «Ak, dibināsim sev dzimteni!».

Pagājušajā gadā Rēzeknē notika pirmā personālizstāde.

Mākslas tradīcijas lēni iedzīvojas mūsos. Tās sastop ne tikai draudzīgu sveicienus, bet arī vienaldzību, noraidošus: «Kā tā var!» Un tomēr ar Latvijas PSR Mākslinieku savienības un Preiļu rajona vadības gādību top pamatli mākslinieku darbnīcām Livānos. Ja agrāk republikas Mākslas dienas mums saistījās ar pasākumiem galvaspilsētā, tad pedējos gados izstādes, tikšanās ar māksliniekiem notiek arī pie mums.

G. GRUTUPS
O. DUBIŅINA foto

MĀJŪPCEĻŠ

Mēs ejam atklāt un radīt Pasauli, Dzimteni un savas mājas. Radīt tieši sev piederīgu un neatkarīgu. Mākslinieki šo ceļu nodod atklātībai — viņu domas, izjūtas, pati dzīve izteikta tēlos, skatāma izstādēs, publikācijās.

ir klasiski skaidras, tīras formas meklējumi, — stāsta māksliniece Ināra Lāce.

Pagājušais gads bija īpašs viņas radošajā biogrāfijā — Ināru Lāci (reizē arī Aidu Rotčenkovu) uzņēma Latvijas PSR Mākslinieku savienībā. Ināra atzīst, ka bija ko nopulēt, lai sagatavotu darbus komisijas vērtējumam. Stikls ir optisks materiāls, bez attiecīga izgaismojuma tas, kā saka, nespēlē. Arī Ināra Lāce darbojas ar stiklu vairāk nekā desmit gadus. Un jo ilgāk to dara, jo sarežģītāks kļūst šķietami vienkāršais. Stiklu apgūt, izjust visā pilnībā liekas neiespējami. Māksliniecei patīk eksperimentēt dažādās tehnikās.

— No kā jūs gūstat ierosmi darbam?

— Piemēram, vāzes «Industrija» (tās atgādina līrus, baltus dūmeņus) radītas kā veltījums dabas aizsardzībai. Pašlaik cenšos attēlot ekskursijas pa Vidusāziju iespaidus. Dažkārt ierosmi dod literatūra (grāmatas un ziedi ir mana aizrašanās). Noteikti jāseko līdzīti citu mākslinieku darbiem. Tuvāks ir čehu, somu, japāņu stikls. Neējot līdzīti laikam, mākslā darboties nevar, — tāda ir Ināras Lāces pārliecība.

— Māksliniekam ir jādarbojas pašam. Nemudinātam, nepiesp-

— Lai apgūtu stiklu, nepieciešama daudz gadu pieredze. Man Livānos tikai sestais gads, tāpēc daudz dažādu jaunumu vēl priekšā. Domāju, arī pašam pamatīgāk jāapgūst stikla pūšana (tas gan ir sarežģīti, jo tad ir jānodarbojas ik dienas). Taču stikla māksliniekiem ir tāda īpatnība, ka viņu ieceres tiek realizētas pastarpināti — ar augstas klases stikla pūtēju palīdzību.

— Kādi ir jūsu — galvenā mākslinieka — pienākumi?

— Tas ir administratīvs darbs — jāvada nodaļa, kurā bez mums trim māksliniekiem, ir tehnologs, divi stikla pūtēji, to palīgs, trīs laboranti. Jauno izstrādājumu projektēšanas plānu un saistības izpildām. Bēdīgi, ka no mūsu projekta iesniegšanas līdz tam, kad izstrādājumu sāk ražot masveidā, paiet ilgs laiks, reizēm pat neziņas gadi. Radošie darbi, ar kuriem piedalāmies izstādēs, ir ārpur ražošanas uzdevumiem.

— Jāstrādā. Pedējā laikā ir tāda sajūta, ka es kavējos, neizdaru visu, kas jāpaspēj, — mākslinieks ir neapmierināts ar sevi.

Pie Livāniem, «Zeltkalnos», ir tā vieta, ka es kavējos, neizdaru visu, kas jāpaspēj, — mākslinieks ir neapmierināts ar sevi. Pie Livāniem, «Zeltkalnos», ir tā vieta, kur kugu ceļa uzrauga meitiņa Marija pirmo reizi ieraudzīja sauli, mežu, puķes, vāveres laivas. Bērnībā tvertais dabas